

VII КЛАСС (51 шагат)

Марий йылмын мут поянлыкше да сылнымутан литератур

I. Сылнымутан литературын негызше. Мутмастар-влакын йылме поянлыкым моштен кучылтмышт. Марий калыкын мутланыме этикетше. Литератур да диалект йылмыла кокласе ойыртем. Диалект мут-влакым синоним семын кучылтмаш.

II. Сылнымут мастар-влакын йылме поянлыкым моштен кучылтмыштым эскерымаш. Мутланыме годым синоним-влак дене моштен пайдаланымаш.

V – VI класслаште тунеммым ушештарымаш

I. Мутын лексический да грамматический значенийже.

Лўм мутын, пале мутын, чот мутын, олмештыш мутын, наречийын морфологический ойыртемашт, нунын ойлончышто синтаксический рольышт.

II. Мутын лексический да грамматический значенийыштым палымаш. Тунемме ойлымаш ужаш-влакым морфологически лончылымаш.

Глагол

I. Глагол нерген умылымаш. Тудын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемже да ойлончышто синтаксический рольжо.

Глаголын неопределенный формыжо (лудаш, лудман).

Глаголын числа да лица дене вашталтмыже.

Глаголын спряженийже.

Глаголын тайыкше. Изъявительный тайык. Глаголын жапше: кызытсе-шушаш, икымше да кокымшо эртыше жап. Составной эртыше жап (лудам ыле, лудам улмаш; лудынам ыле, лудынам улмаш).

Кўштым^о (повелительный) тайык.

Шонымо (желательный) тайык. Тудын кызытсе-шушаш да эртыше жапше.

Глаголын ш^орым^о формыжо.

Безличный глагол.

Полшышо глагол-влак.

Глаголын аклыме формыжо-влак: ныжылгын каласыме да игылтме формо.

Глаголын ышталтмыже. Глаголым ыштыше суффикс-влак. Йыгырмут-влак.

Глаголым состав дене да морфологически лончылымаш.

II. Глаголын числа, лица, спряжений, жап формылажым шотыш налын моштен кучылтмаш.

Глаголым возен моштымаш. Тайык-влакын ш^орым^о формыштым возен да кучылт моштымаш. Синоним ден антоним глаголвлакым кучылт моштымаш.

Причастий

I. Причастий нерген умылымаш. Причастий – глаголын посна формыжо: тудын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемже да ойлончышто синтаксический рольжо.

Действительный, страдательный, шушаш жап да ш^орым^о форман причастий-влак.

Причастийын ышталтмыже.

Причастный савыртыш нерген умылымаш. Причастный савыртышым ойлончышто запятой дене ойырымаш. Причастный савыртышын ойлончышто тўрле член лиймыже.

Л^см мут деч посна кучылталтше причастийын вочмык, лица да числа дене вашталтмыже.

Причастийым состав дене да морфологически лончылымаш.

II. Тўрле причастийым возен да кучылт моштымаш. Причастный савыртышан ойлончым чо^оен да член дене лончылен моштымаш.

Л^см мут деч посна кучылталтше причастийын вочмык, лица да числа дене вашталтмыжым пален моштымаш.

Деепричастий

I. Деепричастий нерген умылымаш. Деепричастий – глаголын посна формыжо. Тудын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемже да ойлончышто синтаксический рольжо.

Кузе лиймым, жапым ончыктышо деепричастий-влак. Кузе лиймым ончыктышо деепричастийын к^счык формыжо. Жапым ончыктышо деепричастийын шкенлык суффиксым налын кертмыже.

Деепричастий пелен шогышо полшышо глагол.

Деепричастийын ышталтмыже.

Деепричастный савыртыш нерген умылымаш. Деепричастный савыртышым ойлончышто запятой дене ойырен моштымаш.

Деепричастийым состав дене да морфологически лончылымаш.

II. Тўрле деепричастийым возен да кучылт моштымаш. Деепричастный савыртышан ойлончым чо%ымаш да тушто чарналтыш палым чын шындымаш.

О%артыш мут

I. О%артыш мут нерген умылымаш. О%артыш мутын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемеже, ойлончышто синтаксический рольжо.

Значений шот дене тудын тўрле лиймыже: ужмым, колмым, шижмым ончыктышо о%артыш мут-влак.

О%артыш мутым морфологически лончылымаш.

II. Ужмым, колмым да шижмым ончыктышо о%артыш мутвлакым кучылт, возен да лончылен моштымаш. О%артыш мутан ойлончым сылнын лудмаш.

Служебный ойлымаш ужаш-влак

Почеш мут

I. Почеш мут нерген умылымаш. Наречий гыч вончышо почеш мут-влак. Южо почеш мутын лица суффиксше. Простой да составной почеш мут-влак.

Почеш мутым морфологически лончылымаш.

II. Почеш мутым да тудын ончылсо мутым возен моштымаш.

Ушем мут

I. Ушем мут нерген умылымаш. Мужырлышо ден ушышо ушем мут-влак.

Ушем мутан ойлончышто запятойым шындымаш.

Ушем мутым морфологически лончылымаш.

II. Синоним ушем мут-влакым возен да кучылт моштымаш.

Частице

I. Частице нерген умылымаш. Тудын посна тўшкалан шелалтмыже.

Частицым морфологически лончылымаш. II. Ойлончышто частицым кучылт моштымаш.

Йўк мут (междометий)

I. Йӱк мут нерген умылымаш. Ойлончышто нунын рольышт.

Йӱ кмутым возен моштымаш, ойлымо годым ойсем дене ойырымаш.

Йӱ к мутым морфологически лончылымаш. II. Ойлымаште йӱ к мутым кучылт моштымаш.

Ий мучко тунеммым ушештарымаш

Тунемше ий мучаште мом ыштен моштышаш:

- VII классыште тунемме чыла ойлымаш ужашым, нунын морфологический ойыртемештым да синтаксический рольыштым палышаш;

- тунемме ойлымаш ужаш-влакым морфологически, состав да ышталтме дене лончылен моштымаш;

- причастий да деепричастий кокласе ойыртемым палышаш, нуным ойлончышто кучылт моштышаш;

- причастий да деепричастий савыртышан ойлончо-влакым чоҥышаш да тушто чарналтыш палым шынден моштышаш;

- служебный ойлымаш ужаш-влакым ойырен моштышаш; • тунемме ойлымаш ужаш-влакым текстыште кучылт моштышаш;

- шонкалымашан сочиненийым серен моштышаш.

№	Урокын темыге	Урокын разделге,	жап	Урокын цельге	Оборудованыи да ешартыш материал	Урок эртарыме йон	Предмет-влак кокласе кыл	Тергымашын йонжо	Индивидуальный да групповой монго паша-влак	Дате
1	Шочмо йылме нерген мутланымаш.	Шочмо йылме нерген	1	Шочмо йылмын поянлыкшым, сылнылыкшым да куатшым йоча-влаклан ончыкташ.	Грузов «Марий йылме-тунямбалне» книга	Беседе	Рус йылме дене кыл	Опрос	Стр 207 вашмутым возаш	
2	5 –ше да 6-шо класслаште тунеммым ушештарымаш	5 –ше да 6-шо тунеммым	1	Морфологий, синтаксис да пунктуаций, лексика, мут состав нерген тунеммым ушештараш 5-ше да 6-шо класслаште тунемме материал почеш йоча-влакын шинчымашышты м тергаш	Карточко -влак	иктешлымаш	Рус йылме дене кыл	Индивидуальный заданий Фронтальный опрос Тестирований Грамматический заданиян диктант		
3	Проверочный паша 5-ше да 6-шо класслаште тунемме материал почеш	Проверочный паша 5-ше да 6-шо класслаште тунемме материал почеш	1	Тунемше-влакын фонетика, морфологий, мутышталтмаш, лексика нерген шинчымашышты м тергымаш	Карточко -влак	Тергымаше паша	Рус йылме дене кыл	Словарно-орфографический паша Словарный диктант		
4	Диктант стартовый	Диктант стартовый		5-6 класслаште	3 В. Учае в «М.Й. дене	Иктешлымаш				

5	Глагол. Глаголын иктешлыше значенийже, морф. ойыртмэже	1	Глагол нерген йоча-влакын шинчым-м келгем-ш, тудын значенийже, морфол. ойыртмэжым рашемдаш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Шымлыма ш паша.		
6	Глаголын неопределённый формыжо	1	неопределённый форман глаголын ойыртмэжым рашемдаш, суффиксшым палемдаш	Таблице	Урок-практик	Ру ш йылме дене кыл	Словарный диктант		
7	Й.Л.П. Енын тужвал тусшым суретлымаш (описаний)	1	путьмо темылан материалым ойырен мошташ туныкташ, глагол-в.кучылтын, енын тужвал тусшым описаний йон дене почын пуаш.	сурет	Лывыр тые паша	ИЗ О дене кыл (сурет)	Описаний сынан сочинений		
8-9	Глаголын аклыме да игылтме формыжо	2	Глаголын аклыме да игылтме формылажым ойырен мошташ да нуным кучылташ туныкташ	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Мутер паша		

10	Глаголын спряженийже	1	Глаголын 1-ше да 2-шо спряженийлажым муын мошташ туныкташ	Таблице тест	Урок-практик	Рус йылме дене кыл	Сообщений		
11	Глаголын наклоненийже. Изъявительный наклонений	1	Наклонений нерген умылымашым пуаш да глагол-влакын наклоненийшты палаш туныкташ Тунемше-в. у жанран сочиненийым возаш туныкташ	Таблице Тест	У темым тунем-ш		Словарно-орфографический паша Ваш тергымаш		
12	Глаголын жапше: кызылсе-пушаш жап	1		Таблице	У темым тунем-ш	Рус йылме дене кыл			
13	Глаголын жапше: икымше эртыше жап	1	1-ше эртыше жап глаголын граммат. ойыртемжым рашемдаш	Таблице	У темым тунем-ш	Рус йылме дене кыл	Мужыр ден паша		
14	Глаголын 2-шо эртыше жап	1	2-шо эртыше жап глаголын граммат. ойыртемжым рашемдаш	Таблице	У темым тунем-ш		Мужыр ден паша		
15	Составной эртыше жап	1	Составной эртыше жапын турло грамматический ойыртемже дене	Таблице тест	У темым тунем-ш	Рус йылме дене кыл	Мужыр ден паша		

22	Полышо глагол-влак	1	Полышо глаголын грамматич. ойыртмжым да возалтмыжым рашемден пуаш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Тушка паша		
23	Глаголын ышталтмыже	1	Глагол-в. ышталтме шот дене турло лиймышт да возалтмышт нерген шинчымашым пуаш	Таблице тест	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Текст дене паша		
24	Глаголым иктешлымаш. Лончылымо радам.	1	Глагол нерген шинчымашышты м тергаш	Таблице	Урок- практик		Алгоритм ден паша		
25	Контрольный диктант	1	Глагол нерген шинчымашышты м тергаш	3 В. Учае в «М.Й. дене диктант сборник»			Шкевуя шуктымо паша		
26	Причастий. Иктешлыше значенийже, морфолог. ойыртмжме	1	Причастий да пале мутын граммат. ойыртмештым рашемдаш; причастийын шкешотан значенийже нерген шинчымашым пуаш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Алгоритм ден паша		
27	Действительный ден страдательный причастий.	1	Действительный ден страдательный причастий-влак нерген	Таблице	У темым тунем-ш		Шымлен лекташ		

33	Деепричастий	1	Деепричасти йын лексицеский да грамматический ойыртежым умылтараш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Шкевуя паша		
34	Деепричастийын ышталтыже	1	Кузе лиймым , жапым ончыктышо, -де суффиксан деепричастий- влак нерген шинчымашым пуаш	Таблице	У темым тунем-ш	Медици не ден кыл	Мужыр ден паша		
35	Деепричастий оборот	1	Деепричасти й оборот возымо да кутырымо йылмыште кучылтмо навыкым виандаш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Текст дене паша		
36	Деепричастийым иктешлымаш	1	Деепричасти й нерген шинчымашым пенгыдемден иктешлаш	Таблице	иктешл ымаш	Ру ш йылме дене кыл	Тест заданийым шуктымаш		
37	Эрыкан диктант	1	Деепричасти й ден причастий нерген шинчымашым тергаш			Ру ш литераг ур ден кыл	Шкевуя паша		
38	Онартгыш мут шот дене турло лиймыже	1	Онартгыш мут нерген умылымашым пуаш, тудын значений шот	Таблице	У темым тунем-ш	Му зык ден кыл			

39	Онартыш мутым возен моштываш	1	Онартыш мутым возен да кутырымо чын йылмыште кучылт моштымо навыкым виандаш Онартыш мут-влакым возен мошташ туныкташ	Таблице	У темым тунем-ш	Тест заданийым шуктымаш			
40-41	Й.Л.П. Изложений	2	Турло онартыш мутым кучылт да чын возаш туныктымаш	Изложен ий сборник					
42	Почеш мут	1	Служебный ойлымаш ужаш-влак нерген ушештараш да келгемдаш; почеш мут нерген шинчымашым пуаш	Таблице	У темым тунем-ш	Шкевуя паша			
43	Почеш мутын лица дене Почеш суффикс каласалтмыже. Почеш мутым иктешлымаш	1	Почеш мутын лица суффикс дене каласалтмыжым рашемдаш	Таблице	Урок-практик	Тест заданийым шуктымаш			
44	Контрольный диктант	1	3-шо чырыкыште тунемме материалым тергаш	3 В.Учае в «М.Й. дене диктант сборник		Шкевуя паша			

45-46	Союз Сочинительный ден подчинительный союз-влак	2	Союз нерген умылымашым пуаш, текстыште чын кучылташ туныкташ Союз-в. тушкашт да нунын возалтышт нерген шинчымашым пен-ш Синоним союз-влакым текстыште кучылт мошташ туныкташ Союз-влак нерген шинчымашым пенгыдемдаш; знакым шынден моштымашым тергаш Частице нерген умыл-м пуаш; тудын посна тушкалан шелалтмъже, грам. формым ыштыше частице- в. нерген палдараш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Тест заданийым шуктымаш	
47	Синоним союз-влакым кучылт моштымаш	1	Синоним союз-влакым текстыште кучылт мошташ туныкташ	Таблице	Урок- практик	Ру ш йылме дене кыл	Шкевюя паша	

							Союз-влак нерген шинчымашым пенгыдемдаш; знакым шынден моштымашым тергаш								
48	Частице. значений Частицым возен моштымаш	Тудын тушкаже Частицым возен моштымаш	1		Частице нерген умыл-м пуаш; тудын посна тушкалан Таблице шелалтмыже, грам. формым ыштыше частице- в. нерген палдараш	Таблице	У темым тунем-ш			Тест заданийым шуктымаш					
49	Междометий. Предложеныйыште рольжо		1		Междометий нерген умылымашым пуаш; предложеныйышт е тудын синтаксич. рольжо дене палд. Междометийым возен мошташ, лудмо да мутланыме годым интонаций дене ойыраш туныкташ, междометий нерген шинчымашым пенгыдемдаш	Таблице	У темым тунем-ш	Ру ш йылме дене кыл	Тест заданийым шуктымаш						
50	Сочинений Междометийым	возен	1		Знаменательн ый ойлымаш	Таблице	Урок- практик	Ру ш	Тест заданийым						

51	Моштымаш		<p>Ужаш-влакын лексический значенийыштым йомдарен, междометийыш вончымым умылтараш Междометий ден онартыш мут кокласе икгайлыкым да ойыртемым рашемдаш</p>			Йылме дене кыл	Шуктымаш		
	Идалык мучко тунеммым ушештарымаш	1	<p>Грамматикын ик тун ужашыже-морфологий нерген шинчымашым пенгыдемдаш</p>	3.В.Учае в «М.Й. дене диктант сборник»			Тест заданийым шуктымаш		

ККК